

ותר"ת אינה אלא מדרבנן וא"כ הרי התקיעות הללו שקולים לברכות (עפ"י הליכות שלמה ר"ה ב,כ).

ב. יש לאדם לילך לתקוע לאנשים שאין להם שופר ויזכה את הרבים בקיום המצוה, כגון לחיילים במחנות צבא מרוחקים, הגם שע"כ יפסיד תפילה בציבור (הליכות שלמה ב,יא).

ה. אמר רבי יוחנן: שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום – יצא. ותניא נמי הכי. ואפילו מתשע בני אדם [ובלבד שלא תקעו כולם כאחד, זה תקיעה וזה תרועה כי אז לא קדמה תקיעה לתרועה. עפ"י תוס']. ולדעת רבי שמעון בן יהוידק רבו של רבי יוחנן, וכן סבר רבי אבהו תלמידו, אם שהה בינתיים כדי לגמור את כולה – חוזר לראש.

[לדברי רבי יהודה (בסוכה ג), תקיעה תרועה ותקיעה נחשבות כאחת, ואין להפסיק ביניהם ולא כלום אבל לחכמים הרי הן שלש מצוות ואפשר להפסיק ביניהן. והלכה כחכמים].

א. התוס' נסתפקו לומר שהלכה כרבי אבהו. ולפי זה כתבו שאין לשהות בין תקיעה לתרועה בכדי תקיעה. ולרבי יהודה שתר"ת מצוה אחת היא, אין לשהות בין תר"ת לתר"ת כדי לגמור תר"ת. והרמב"ם ושאר פוסקים נקטו כרבי יוחנן ששהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר אלא למקום שפסק (ערמב"ם חנוכה ג, ט; או"ח תכב, ה תפח תרמד). אך יש סוברים שאם שהה כדי לגמור את כולה מתוך אונס, כגון שמחמת טינוף המקום לא היה ראוי לקרוא וכד' – חוזר לראש (עפ"י ר"ש מקוצי, מובא ברא"ש ברכות ג, כג ועוד). יש אומרים שלהלכה אין לחוש לדעה זו אלא בקריאת שמע דאורייתא אבל לא בהלל. ויש מחמירים בזה. וטוב לחזור ולקראו בלא ברכה (ע' משנ"ב תכב סקכ"ה).

ב. לדברי רבי יהודה שאין בין תקיעה לתרועה ולא כלום, נחלקו הראשונים האם הכוונה בנפיהה אחת ללא הפסק נשימה (ריצ"ג, רמב"ן וריטב"א) [יש אומרים שלדעה זו התרועה יוצאת מתוך התקיעה ממש, בכח אחד. וי"א שמפסיק מעט], או לא יפסיק יותר מכדי נשימה אבל בכדי נשימה מפסיק (רש"י ותוס' בסוכה ג).

ונוגע הדבר להלכה, בהפסק שבין שברים לתרועה בסדר תשר"ת, שלדעת הכל יחידה אחת הן.

וכתבו הפוסקים האחרונים שנכון לצאת ידי כל הדעות ותקיעות דמיושב יהיו בנשימה אחת [להחזו"א, ברצף אחד. ולהמשנ"ב בב' כחות בהפסק פחות מכדי נשימה]. ותקיעות דמעומד בהפסק [להמשנ"ב, בהפסק נשימה, ולהחזו"א בהפסק ב' כחות פחות מכדי נשימה] (ע"ע בהרחבה באבני נזר או"ח תמג תמד; חדושי הנצי"ב סוכה ג; חדושים ובאורים; ספר זכרון תרועה. ושמעתי ממו"ר הגרמ"מ פרבשטיין שליט"א שודאי אין צריך להפסיק בנשימה ממש אלא בשיעור כדי נשימה. ובשם הגר"מ שטרנבוך שליט"א שמעתי להצריך נשימה ממש.

דפים לד – לה

- ב. א. האם כל יחיד ויחיד אומר סדר ברכות אלו של מלכיות זכרונות ושופרות, או שלח הציבור מוציא את הרבים ידי חובתם? וכיצד הדין בשאר תפילות השנה?
- ב. יחיד התוקע, האם תוקע על סדר הברכות אם לאו?
- ג. האם חייב אדם להסדיר תפילתו קודם שיתפלל?

א. כשם ששליח ציבור חייב (לברך) כך כל יחיד ויחיד חייב. רבן גמליאל אומר: שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתם. ומבואר בברייתא שלחכמים שליח הציבור מוציא את מי שאינו בקי בלבד, אבל הבקי צריך להתפלל בעצמו. ולר"ג כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי. אמר רב אחא בר עזירא אמר רבי שמעון חסידא: פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות. והסיק רבין לפרש בעם שבשדות דוקא הואיל והם אנוסים במלאכה, אבל בעיר – לא. מרש"י משמע, וכן צדדו בתוס' שעם שבשדות אינם יכולים לבוא לבית הכנסת לשמוע התפילה ואעפ"כ נפטרים על ידי שליח הציבור מפני שאנוסים במלאכתם. ועוד צדדו התוס' לפרש שמדובר שבאים לבית הכנסת אלא שטרודים מלהסדיר תפילתם ולכך נפטרים בחזרת הש"ץ, אבל אלו שבעיר שיכולים להסדיר תפילתם אינם נפטרים. רבה בר בר חנה מסר מרבי יוחנן שחכמים חזרו והודו לרבן גמליאל. [ופירשו דבריו בברכות של ראש השנה ויוהכ"פ בלבד, וכרבי מאיר]. ואילו רב וריש לקיש אמרו: עדיין היא מחלוקת. אמר רבי יוחנן: הלכה כרבן גמליאל. ולפי מה שהסיק רב נחמן בר יצחק, מדובר בברכות של ראש השנה ויום הכפורים, שמשום שברכותיהן מרובות, שליח הציבור מוציא את הרבים ידי חובתם. לפירוש רב האי גאון (בתשובה שבריצ"ג ח"א), מחלוקת רבן גמליאל וחכמים היא האם כשמתפללים תפילת המוספין בציבור, כל יחיד ויחיד אומר מלכיות וזכרונות ושופרות, או רק השליח-ציבור בחזרתו אומר. ופסק כרבן גמליאל שאין היחיד אומרן בתפילה שבלחש. ואולם להלכה המנהג הרווח הוא שכל יחיד ויחיד אומר סדר הברכות בתפילתו.

ב. הסיק רבא [שלא כסברת רב פפא בר שמואל] שלא אמרו לתקוע על סדר הברכות אלא בחבר עיר. ותניא נמי הכי.

א. לשון הרמב"ם (שופר ג, יב) 'בין ששמע על סדר ברכות בין שלא שמע על הסדר, בין מעומד בין מיושב יצא, ואין בזה מנהג'. ומשמע שאם רצה שומען על הסדר. ובשלחן ערוך (תקצב, ב) משמע שאינו מפסיק. וכן משמע משאר פוסקים שלא יפסיק אף לא בשמיעה (וכ"כ בשו"ת קול אליהו. ובספר בני יששכר תשרי ב, לה תמה על דבריו. ובשוואל ומשיב ח"ד ס"ס קעג) תמה על תמיהתו). ובברכי יוסף תמה על הרדב"ז שכתב (בח"ב שמו) שמוותר להפסיק (עפ"י שערי תשובה. וע' הליכות שלמה ר"ה ב, כ בדבר הלכה).

ב. עשרה שמתפללים מוסף ואין להם אפשרות להוריד ש"ץ מפני סיבה כלשהי, נראה להלכה שיתקעו בלחש על סדר הברכות, לפי מה שכתב הב"ח (תקצב) שגם זה בכלל 'חבר עיר' [ואם כי בר"ן לכאורה אין משמע כן, להלכה יש לנו לנקוט כדברי הב"ח כי הרא"ש והריטב"א אינם מפרשים כהר"ן. וגם אפשר שהר"ן מודה בזה]. ואם לא תקעו על סדר הברכות יתקעו לאחר התפילה שהרי אין הסדר מעכב (עפ"י חו"א קלז, ג).

ג. בחו"א (קלז, ד-ה) נקט שגם יחיד שלא שמע כל הברכות, או אפילו לא שמען כלל, מקיים מצות שופר שעל סדר הברכות [אלא שצריך לשמוע החזרה כבכל תפילות השנה]. ודעת הגרי"ז שצריך היחיד לשמוע כל הברכות כדי שייחשב תקיעה על סדר הברכות.

ד. יש מי שכתב על פי משמעות לשון רש"י ועוד ראשונים, שאף בתקיעות ליחיד טוב להדיר לכוין בתשר"ת תש"ת תר"ת ראשונים לשם מלכיות, ובשניים לזכרונות ובשלישיים לשופרות (חדושי כת"י הגרשו"א, מובא בהליכות שלמה ר"ה ב, יט. ואולם בחו"א קלז פירש דברי רש"י בענין אחר).

ג. אמר רבי אלעזר: לעולם יסדיר אדם תפלתו ואחר כך יתפלל. אמר רבי אבא: מסתבר שדבריו אמורים

בברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים ושל פרקים (רש"י: מועדות), אבל של כל השנה – לא. ואמרו שתפילה הבאה משלשים לשלשים יום הרי זה כפרקים.

א. מבואר בפוסקים שלא דוקא תפילה אלא שאר ברכות ופיוטים הבאים לפרקים צריך להסדירן תחילה, וכגון ברכת הלבנה (ע' מהצה"ש וש"פ ק). ויש שכתבו להקל בחלקי תפילה מסוימים ורק כשהתפילה כולה מחודשת הצריכו להסדיר (ע"ש בשערי תשובה).

ב. כתבו פוסקים שעתה שמתפללים מתוך הספר, אין צריך להסדיר. וכן המנהג (ע' רמ"א ק). ויש חולקים (ע"ש בבית יוסף). ומכל מקום צריך להסדיר את התפילות שקשה להבינן כגון הפיוטים שפירושם קשה, ואין מועיל מה שאומרם מתוך הספר (עפ"י ט"ז ומשנ"ב שם).

